

СУТНІСТЬ РЕЖИМУ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ ТА НАСЛІДКИ ЙОГО ВВЕДЕННЯ

Мартиненко В. О. к. держ. упр., доцент

Молошна І.С.. студ. 5 курсу УАБС НБУ, спец. «Правознавство»

Жодна країна світу, не зважаючи на рівень свого економічного розвитку, не застрахована від виникнення надзвичайних ситуацій, які характеризуються несподіваністю, швидкоплинністю, непередбачуваністю, переходом державних органів до надзвичайних методів управління й особливого методу регулювання суспільних відносин у всіх галузях життя, підвищеною небезпекою для нормального функціонування держави та життя і здоров'я громадян. У відповідь на виникнення надзвичайних ситуацій державою може оголошуватися надзвичайний стан. В складних переломних умовах сьогодення, які переживає Україна, постає питання необхідності введення режиму надзвичайного стану. Та чи буде це доцільно і ефективно - покаже час.

Варто зазначити, що режим надзвичайного стану, згідно профільного закону, надає органам влади, військовим і правоохоронним органам практично необмежені повноваження – «для відновлення конституційного ладу». І навпаки – для громадян і юридичних осіб надзвичайний стан (далі НС) передбачає обмеження конституційних прав і свобод. Досліджуючи дане питання було виявлено, що на практиці введення НС означає, що будуть створені оперативні штаби з числа представників влади, МВС, СБУ та армії, які будуть видавати директиви, обов'язкові до виконання на території, де діє положення.

Проаналізувавши проблеми, пов'язані з введенням надзвичайного стану, слід зазначити, що прийняття таких рішень можливе лише у разі наявності реальної загрози безпеці громадян або конституційному ладу, відвернення якої іншими способами є неможливим. Варто підкреслити, що введення режиму надзвичайного стану – завжди є крайнім заходом, адже це серйозний крок, що крім всього несе в собі ще й «підводні камені». Для введення надзвичайного стану повинні бути наявні умови та підстави, які передбачені вищезазначеним законом України.

Проте, необхідно підкреслити, що на жаль, виникають колізії між наслідками запровадження режиму НС та конституційно закріпленими правами та свободами людини та громадянина. Вважаємо, що цьому повинна приділятися додаткова увага з боку держави задля забезпечення умов нормального проживання населення та загальної стабілізації ситуації в країні.

При цьому слід спиратися і на досвід зарубіжних країн. Так, Міжнародний пакт «Про громадянські та політичні права» закріплює принципи дії надзвичайного стану, мету, умови та порядок введення, права і свободи які не можуть бути обмежені в умовах дії цього конституційно-правового режиму. Українським законодавством повинен враховуватися цей суттєвий момент.

Необхідно зазначити, що у 1980 році Норвезьким інститутом з прав людини був вперше розроблений проект Декларації «Про мінімальні гуманітарні стандарти». Вона містить такі аспекти режиму НС:

- сфера дії і мета режиму НС;
- принцип рівності та недопущення дискримінації з будь-яких ознак ;
- обсяг особистих прав людини, що неможуть бути обмежені за будь-яких обставин ;
- визначаються норми процесуальних та судових процедур ;
- визначається принцип захисту прав окремих етнічних і соціальних груп в умовах дії режиму НС, тощо.

Не дивлячись на те, що Декларація детально регламентує механізм захисту прав людини в умовах дії режиму НС, вона має істотний недолік – офіційно неприйнята, а тому немає юридичного механізму примусу відносно держав, що недотримуються вимог, визначених в ній. Однак, зміст вказаного документа може служити загальним стандартом для режиму НС для багатьох держав і України, зокрема. Адже національне законодавство підкріплене міжнародним досвідом вважається найбільш досконалим та дієвим.

Отже, за результатами проведеного дослідження – режим надзвичайного стану є крайнім заходом і застосовується тоді, коли нормалізувати обстановку за допомогою інших заходів неможливо. Нині, переживаючи кризові часи для нашої держави, дослідження аспектів та сутності режиму НС, донесення результатів роботи до населення з метою інформування – одне з найголовніших завдань науковців, державних органів, а також ЗМІ. Вважаємо за необхідне для удосконалення механізму введення і функціонування надзвичайного стану в Україні необхідно запозичити досвід зарубіжних країн. Особливу увагу слід приділити забезпеченню дотримання і непорушності конституційно закріплених прав і свобод людини і громадянина, в такому разі режим НС буде сприйматися населенням з розумінням та надасть йому змогу відчувати себе захищеним.